

Pakt euro plus: podpoří konkurenceschopnost a konvergenci ekonomik členských zemí EU?

Ing. Jan Mládek, CSc.

předseda představenstva

FONTES RERUM,

družstvo pro ekonomická, politická a sociální studia

www.mladek.eu; www.fontes-rerum.cz

Vědeckopopularizační seminář

Vyhodnocení Lisabonské strategie: vliv na konkurenceschopnost EU a členských států

Brno, 6. května 2011

Tento seminář je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Evropa 2020

Legitimní cíle, nutnost udržet
konkurenceschopnost vůči konkurentům:
USA, Čínská lidová republika, Indie,
Brazílie a další

5 cílů Evropy 2020

- Zvýšení míry zaměstnanosti populace ve věku 20 - 64 let minimálně na 75 %
- Navýšení investic do výzkumu a vývoje na úroveň 3 % HDP
- Snížení energetické náročnosti ekonomiky nejméně o 20 %, zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů v energetickém mixu na 20 % a redukce emisí CO₂ o 20 % s možným navýšením redukčního cíle na 30% (pokliže se ostatní ekonomicky rozvinuté státy zavážou ke srovnatelnému omezování emisí a vyspělejší rozvojové země se adekvátně zapojí do tohoto úsilí)
- Zvýšení počtu vysokoškolsky vzdělaných lidí ve věku 30 - 34 let ze současných 31 % nejméně na 40 % a snížení počtu žáků předčasně opouštějících vzdělávací systém ze současných 15 % na úroveň pod 10 %
- Podpora sociálního začlenění, zejména prostřednictvím snižování chudoby, a to snahou snížit počet lidí ohrožených chudobou nebo vyloučením nejméně o 20 milionů

2 problémy viděné z Prahy

Je otázkou zda evropský kompromis není příliš shnilý a jestli tyto cíle jsou dostatečnou odpovědí na výzvu jiných světových economicích center. Je docela možné, že tento evropský kompromis nepovede k obratu v dosažení konkurenceschopnosti EU vůči konkurentům.

Zvýšení podílu obnovitelných zdrojů je v českých poměrech velmi obtížné, kapacita vodních elektráren je víceméně vyčerpána, víť příliš nefouká a solární elektrárny diskreditovány jako příliš drahé. Výstavba geotermálních zdrojů je možná perspektivní, ale v nedohlednu.

Nicméně to není hlavní problém!

- Hlavní problém je těžká krize eurozóny, hrozící default Řecka, Portugalska a Irska.
- Zlý sen je ovšem default Španělska!
- Pokud toto nebude vyřešeno v dohledné době, nebudou splněny cíle Evropy 2020

Euro je dnes v těžké krizi!

Proč je tomu tak a co bude s eurem??

Především je třeba říci, že zavedení eura je politickoekonomický problém!

EKONOMIKA versus POLITIKA je 50 na 50. A co hůř, nejde to roztrhnout!!!

Pro měnovou unii je zapotřebí, aby fungovalo obojí

EURO – politickoekonomický problém

Musí být splněny ekonomické předpoklady:

1. Technicko-legislativní pro fungování společné měny, tiskne bankovky, kdo razí mince, ochrana měny, kdo dělá měnovou politiku, jak hlasuje.

EURO – politickoekonomický problém

2. Maastrichtská kritéria

I. Veřejný dluh

II. Veřejný deficit

III. Úrok státních dluhopisů

IV. Inflace

V. Nejméně 2 roky v systému ERM

EURO – politickoekonomický problém

Reálná konvergence

Velká Británie – zprávy ministra financí

Česká republika – Českolipská kritéria reálné
konvergence pana presidenta

EURO – politickoekonomický problém

A splnění všech ekonomických podmínek
nestačí!!

Je třeba, politické sjednocení Spojené státy
evropské, anebo alespoň Evropskou
konfederaci svobodných národů

Možná je třeba i evropský politický národ!

EURO – politickoekonomický problém

Založení ECB bylo fakticky vytvoření první
centrální instituce Evropské konfederace!

Brzy se zjistilo, že i na evropské úrovni by
bylo dobré koordinovat monetární a fiskální
politiku.

ECB – nemá partnera?!

Supluje to Ecofin! Jak dlouho to může
suplovat tot' otázka

EURO – politickoekonomický problém

Jenomže, když bude Federální ministerstvo financí, bude třeba koordinovat i jiné hospodářské politiky – tedy je třeba Evropská ekonomická vláda

No a až bude ekonomická vláda, zjistí se, že je třeba mít i jiné resorty společné jako třeba obranu a sociální věci

Co bude s eurem?

George Soros:

Za dva roky nebude

Václav Klaus:

Přežije, ale bude to drahé!

Romano Prodi: Taková krize jednou přijde. Pak
vytvoříme nové ekonomické nástroje.
(The Economist, 1/2002)

Milton Friedman:

Eurozóna nevydrží do roku 2017

3 varianty budoucího vývoje

Nejde již jen o euro, ale o EU jako celek!

Proto Pakt pro euro z března 2011.

1. Euro to ustojí – přežije ve stávající podobě a EU se bude posunovat k politické integraci Evropské konfederaci
2. Euro přežije v užší verzi – „Deutsche Euro“
3. Eurozóna se vrací ke starým měnám

Fiala, Mládek v Literárních novinách 31. 5. 2010:

Snad přežije, ale rýsuje se nám varianta

„Deutsche Euro“ čti „dojče ojro“

(Německo, Lucembursko, Belgie, Nizozemí,
Dánsko, Rakousko, Slovinsko a Česká republika,
Francie ??????)

ČR potřebuje stejnou měnu jako SRN, anebo alespoň
fix na tuto měnu.

Nečasova vláda vsadila na rozpad eurozóny

Odmítnutím Paktu pro euro ze dne 11. března 2011 vsadila Nečasova vláda na rozpad eurozóny, případně i EU.

To je velmi dobrodružná politika, protože ve všech ostatních případech budou zájmy ČR poškozeny a země marginalizována do pozice třetířadé země

Taky tím přiznali, že lhali o veřejném dluhu před volbami

Katastrofické scénáře

Katastrofické scénáře se dělají proto, aby se

NESTALY!!

proto

PAKT EURO PLUS!

Pakt euro plus: Kontext

- současný rámec nebyl schopen uchránit mnoho zemí EU před neudržitelným rozpočtovým a hospodářským vývojem
- dosud: Maďarsko, Lotyšsko, Rumunsko, Řecko, Irsko – Portugalsko? Španělsko?
- dočasný nástroj pomoci zemím eurozóny 500 mld. EUR (do 2013)
- trvalý nástroj pomoci zemím eurozóny – změna Smlouvy o fungování EU

Pakt euro plus: Základní východiska

- Od března 2011 oficiálně klíčovou prioritou EU
- Změna pravidel v rámci Smlouvy pouze změnou sekundárního práva (výjimka – krizový mechanismus pro eurozónu)
- Národní rozpočtové pravomoci a zodpovědnosti se nezmění

Tři pilíře reformy ekonomického řízení v EU

- 1) posílení rozpočtového dohledu
- 2) ustavení nového dohledu nad makroekonomickými nerovnováhami
- 3) zavedení nástroje krizového řízení pro země eurozóny

Evropský semestr

- **24.-25. března 2011: Závěry Evropské rady**
- **Duben: Konvergenční program** a Národní program reforem: země zohlední Závěry ER
- **Červen: Doporučení Rady:** Komise a Rada zohlední Závěry ER
- **Státní rozpočet na rok t+1:** země zohlední doporučení Rady

Rozpočtový dohled – preventivní část

- Pro všechny státy zavádí nové, dodatečné kritérium **růstu výdajů vlády**:
 - bude se sledovat tempo růstu výdajů
 - zda je **nižší než** obezřetně odhadnuté střednědobé **tempo růstu HDP**, leda by překročení tohoto kritéria bylo **zcela kompenzováno zvýšením příjmů**

Rozpočtový dohled – preventivní část

- Pokud členský stát nedosáhl svého střednědobého rozpočtového cíle a navíc má **nadměrný dluh** a/nebo **nadměrné makroekonomické nerovnováhy**, má uloženo snižovat schodek o více než 0,5 % HDP ročně

Rozpočtový dohled – preventivní část: sankce pro eurozónu

- úročený vklad ve výši 0,2 % HDP
- procedura obráceného hlasování:
 - Návrh Komise na sankci je přijat, pokud Rada ve složení členů eurozóny nerozhodne jinak kvalifikovanou většinou
- Sankce se státu vrátí s úroky, jakmile se vrátí k obezřetné fiskální politice

Posílení rozpočtového dohledu

- Zavedení „Evropského semestru“:
smyslem Evropského semestru je změnou načasování umožnit skutečnou koordinaci hospodářských politik členských zemí EU
- Reforma Paktu o stabilitě a růstu:
smyslem Paktu je podporovat dodržování rozpočtové kázně členských států a vynucovat rychlou nápravu nadměrných schodků a dluhů
- Požadavky na národní rozpočtové rámce:
smyslem je zajistit, že postupy na národní úrovni v rozpočtové oblasti umožňují plnit závazky

Rozpočtový dohled – nápravná část: sankce pro eurozónu

- Sankce výrazně dříve:
- neúročný vklad ve výši 0,2 % HDP již při zahájení procedury při nadměrném schodku
- neúročený vklad bude přeměněn na nenávratnou pokutu, pokud Rada po 6 měsících stanoví, že dotčený stát neplní doporučení Rady
- Obrácené hlasování v Radě

Požadavky na národní rozpočtové rámce

1. účetnictví vládních institucí a vládní statistika
2. makroekonomické a fiskální předpovědi
3. číselná fiskální pravidla
4. střednědobé rozpočtové rámce
5. transparentnost veřejných financí a ucelenost rozpočtového rámce

Požadavky mají být splněny právně závaznou formou nejpozději **do 31. 12. 2013**

Vybrané požadavky v jednotlivých oblastech

1. Účetnictví vládních institucí a vládní statistika

- Požadavek na měsíční / čtvrtletní předávání hotovostních dat za všechny vládní subsektory

Vybrané požadavky v jednotlivých oblastech

2. Makroekonomické a fiskální předpovědi

- Volba scénáře
- Alternativní scénáře hospodářského vývoje v rámci analýzy citlivosti
- Ucelené a pravidelné vyhodnocení

Vybrané požadavky v jednotlivých oblastech

3. Číselná fiskální pravidla

- Účinné a včasné sledování rozpočtové politiky s fiskálními pravidly
- Zahrnutí všech subsektorů vlády pod fiskální cíl
- Následky nedodržení pravidel
- Úzká množina výjimek z pravidel
- Každoroční rozpočtová legislativa by měla odrážet omezení dané účinnými číselnými pravidly

Vybrané požadavky v jednotlivých oblastech

3. Číselná fiskální pravidla

- ČR nemá definován sankční mechanismus při neplnění / překročení střednědobých výdajových rámců
- V porovnání s požadavky na rámce má ČR příliš úzké pokrytí vládních subsektorů výdajovými rámci

Vybrané požadavky v jednotlivých oblastech

4. Střednědobé rozpočtové rámce

- Projekce příjmů a výdajové projekce a priority plynoucí ze střednědobého rámce jsou základem ročních rozpočtů
- Základní scénář + priority vlády = rozpočtový cíl

Vybrané požadavky v jednotlivých oblastech

5. Transparentnost veřejných financí a ucelenost rozpočtového rámce
 - Konzistence rozpočtových cílů a koordinace politik mezi jednotlivými úrovněmi vlády
 - Zahrnutí všech vládních subsektorů pod číselná fiskální pravidla a do výdajových rámců
 - Veškeré operace mimorozpočtových fondů musí být integrovány do řádného rozpočtového procesu
 - Zveřejňovat podrobné informace o dopadu daňových úlev na daňové příjmy
 - Zveřejňovat potenciální závazky s možnými značnými rozpočtovými dopady

Dohled nad makroekonomickými nerovnováhami

- běžný účet platební bilance (± 4 % HDP)
- čistá mezinárodní investiční pozice (-35 % HDP)
- podíl na exportních trzích v cenách (-6 %)
- nominální jednotkové náklady práce (+9 % pro země eurozóny a +12 % pro země mimo eurozónu)

Dohled nad makroekonomickými nerovnováhami

- reálný efektivní směnný kurz založený na deflátoru HICP (± 5 % pro země eurozóny a ± 11 % pro země mimo eurozónu)
- dluh soukromého sektoru (+160 % HDP)
- vládní dluh (+60 % HDP)
- úvěrové toky v soukromém sektoru (+15 % HDP)
- ceny bydlení založené na deflátoru spotřeby (+6 %)

Nástroj krizového řízení pro země eurozóny

- *European Stability Mechanism*
- Skutečná úvěrová kapacita 500 mld. EUR (80 mld. v hotovosti)
- Možnost nakupovat dluhopisy postižených zemí